

YLIOPPILASTUTKINTOLAUTAKUNTA
STUDENTEXAMENSNÄMNDEN

Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeen määräykset

Hyväksytty 29.3.2019, julkaistu 12.4.2019

Ylioppilastutkintolautakunnan suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeen määräykset sisältävät lukiolakiin ja lakiin ylioppilastutkinnosta sekä lautakunnan yleisiin määräyksiin ja ohjeisiin perustuvaa tekstiä.

Tekstissä olevat pykälämerkinnät viittaavat lukiolakiin (714/2018) ja lakiin ylioppilastutkinnosta (xxx/2019), ellei toisin ilmoiteta. Viittaukset uuteen lakiin ylioppilastutkinnosta (xxx/2019) päivitetään, kun laki on julkaistu Suomen säädöskokoelmassa.

Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeen määräykset koskevat ensimmäisen kerran syksyn 2019 tutkinnon toimeenpanoa.

1	Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -koe	1
1.1	Yleistä suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeesta	1
1.2	Kokelaat, joiden ei tarvitse hakea osallistumisoikeutta	2
1.3	Osallistumisoikeuden hakeminen	2
1.4	Hylätyn äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen uusiminen suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeena	4
1.5	Siirtymäsäännös	4
2	Kokeen rakenne, tehtävät ja aineistot	5
2.1	Kokeen tehtävät ja aineistot	5
2.2	Kokeen rakenne	6
3	Kokeen toimeenpano	7
3.1	Hyvän vastauksen piirteet	7
4	Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeen arvostelu	7
4.1	Valmistava arvostelu	7
4.2	Lopullinen arvosana	8
5	Tehtäväkokonaisuudet ja niiden arvostelu	9
5.1	Kuunteleminen	9
5.2	Lukutaito	10
5.3	Kirjoitustaito	10
5.3.1	Lyhyt kirjoitustehtävä	11
5.3.2	Kirjoitelma	11
	Taulukko 1: Kuuntelemisen avovastausten arvostelukriteerit.	14
	Taulukko 2: Lukutaidon avovastausten arvostelukriteerit.	15
	Taulukko 3: Lyhyen kirjoitustehtävän arvostelukriteerit.	17
	Taulukko 4: Kirjoitelman arvostelukriteerit.	19

1 Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -koe

1.1 Yleistä suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeesta

Ylioppilastutkintoon osallistuvan kokelaan on suoritettava äidinkielessä ja kirjallisuudessa järjestettävä koe (laki ylioppilastutkinnosta xxx/2019, lukiolaki 766/2004, 18 §). Kokelas voi suorittaa äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärään perustuvana kokeena, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame ja hän on opiskellut suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaiset opinnot, jotka ovat kokeeseen osallistumisen edellytyksenä lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalle, tai jos hän on viittomakieltä äidinkielenään tai ensikielenään käyttävä (L xxx/2019, 11 §).

Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella (SiVM 15/2018 vp).

Kokeessa arvioidaan, miten hyvin kokelas on saavuttanut lukion opetussuunnitelman perusteiden suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteiden mukaisen kielitaidon, sekä kokelaan kypsyyttä ja valmiuksia jatko-opintoihin. Kokeessa ei edellytetä äidinkielen tasoista kielitaitoa, vaan otetaan huomioon se, että kokelaan suomen tai ruotsin kielen taito on edelleen kehittyvä. Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -koe korvaa äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen ja on näin ollen aina tutkinnon pakollinen koe. Ylioppilastutkinnon hyväksytyt suorittaminen antaa yleisen korkeakoulukelpoisuuden.

Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -koe on yksipäiväinen, ja sen kesto on kuusi tuntia. Koe suoritetaan ilmoitettuna äidinkielen ja kirjallisuuden koepäivänä.

Näissä määräyksissä käsitellään ainoastaan osallistumista suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeeseen. Vieraskielisen kokelaan opetuskielen puutteellisen hallinnan huomioon ottamista sekä kuulovamman huomioon ottamista muulla tavoin ylioppilastutkinnon kokeissa käsitellään Ylioppilastutkintolautakunnan määräyksissä koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottamisesta ylioppilastutkinnossa

1.2 Kokelaat, joiden ei tarvitse hakea osallistumisoikeutta

Rehtorin tehtävänä on tutkia, täyttääkö kokelas kokeisiin osallistumiselle säädetyt edellytykset (L xxx/2019, laki ylioppilastutkinnon järjestämisestä 672/2005, 4 §). Ilmoittautumistietojen saavuttua lukioista lautakunta tarkistaa väestörekisteristä kokelaan väestörekisteriin merkityn äidinkielen. Kokelaalla on oikeus osallistua suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeeseen ilman erillistä hakemusta, jos

1. kokelaan väestörekisteriin merkitty äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame ja kokelas on opiskellut lukion oppimäärän mukaiset suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän pakolliset opinnot
2. kokelas käyttää viittomakieltä äidinkielenä tai ensikielenä (L xxx/2019, 11 §).

Kaikissa lukioissa ei järjestetä tai tarjota suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opintoja. Tällöin lukiossa voidaan tunnustaa osaamista lukiolain (714/2018) 27 §:n ja lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti, jos oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen peruskielitaidon puutteista johtuen.

Jos lukion oppimäärään kuuluvat suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän pakolliset opinnot ovat kesken siinä vaiheessa, kun kokelas ilmoittautuu kokeeseen, toimitaan Ylioppilastutkintolautakunnan yleisten määräysten ja ohjeiden luvun 1.2 Osallistumisoikeus mukaisesti.

1.3 Osallistumisoikeuden hakeminen

Ylioppilastutkintolautakunta voi hakemuksesta painavan syyn vuoksi myöntää oikeuden suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeen suorittamiseen muulle kuin edellä tarkoitettulle kokelaalle (Lxxx/2019, 11 §).

Erillinen hakeminen on tarpeen esimerkiksi, jos

- kokelas on opiskellut äidinkieleltään suomen-, ruotsin-, tai saamenkielisille tarkoitettun äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän mukaiset opinnot
- kokelaan väestörekisteriin merkitty äidinkieli on suomi, ruotsi tai saame
- kokelas on suorittanut lukion oppimäärää vastaavan ulkomaisen koulutuksen
- kokelas on opiskellut ammatillisen perustutkinnon suomi tai ruotsi toisena kielenä opinnot, mutta ei lukion oppimäärän mukaisia opintoja

Hakemus tehdään kirjallisesti ennen kuin kokelas ilmoittautuu suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeeseen. Hakemus on toimitettava lautakuntaan

- kevään tutkinnon osalta 30. marraskuuta ja
- syksyn tutkinnon osalta 30. huhtikuuta.

Myöhässä toimitetut tai puutteelliset hakemukset käsitellään, mutta päätös koskee aikaisintaan kyseistä tutkintokertaa seuraavaa tutkintokertaa, ellei hakemuksesta ilmene painavaa perus-

tetta, miksi hakemusta ei ole tehty ajoissa ja miksi olisi tärkeää, että päätös koskisi jo kyseistä tutkintokertaa. Hakemus tehdään samalla lomakkeella, jolla voi hakea vieraskielisen kokelaan opetuskielen puutteellisen hallinnan huomioon ottamista ylioppilastutkinnossa. Lomake on saatavilla lautakunnan sähköisessä asiointipalvelussa.

Hakemuksesta tulee ilmetä väestörekisteriin merkitty äidinkieli, kotona käytettävät kielet sekä koulunkäynti, opiskelu tai työskentely suomeksi tai ruotsiksi. Hakemukseen liitetään lausunto, jossa esitetään tarvittavat perustelut ja selvitykset niistä painavista syistä, joiden perusteella kokelaan tulisi saada osallistua suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeeseen äidinkieli ja kirjallisuus -kokeen sijaan. Lausunnossa tulee myös selvittää, miksi kokelas ei täytä luvussa 1.2 kuvattuja osallistumisoikeuden edellytyksiä.

Lautakunta pisteyttää kokelaan kielitaustan alla olevan taulukon kohtien 1–2 perusteella. Taulukko on sama, jota käytetään arvioitaessa vieraskielisen kokelaan opetuskielen puutteellisen hallinnan vaikutusta ylioppilastutkinnossa.

Kokelaan kielitaustan pisteytys	0 pistettä	2 pistettä	4 pistettä	6 pistettä
1. Kokelaan kotona käytettävät kielet	vain suomi tai ruotsi;	vieraan kielen lisäksi myös suomi tai ruotsi;		vain vieraita kieliä
2. Koulunkäynti, opiskelu tai työskentely pääosin suomeksi tai ruotsiksi	yli kuusi vuotta;	kuusi vuotta tai alle;	neljä vuotta tai alle;	kaksi vuotta tai alle;

Hakemukseen liitetään myös kahden opettajan arvio vieraskielisen kokelaan opetuskielen puutteellisen hallinnan vaikutuksesta opintomenestykseen. Jos opetuskieliä on useita, kohdistuu arvio tutkinnon kieleen. Opettajista toinen on äidinkielen ja kirjallisuuden tai suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opettaja. Toinen opettaja on reaaliaineen opettaja. Molemmat opettajat arvioivat lausunnoissaan erikseen vaikutuksen opintomenestykseen alla olevan taulukon kohtien 3.1–3.4 perusteella. Taulukko on sama, jota käytetään arvioitaessa vieraskielisen kokelaan opetuskielen puutteellisen hallinnan vaikutusta ylioppilastutkinnossa.

Opettajan arvion pisteytys	0 pistettä	1 piste	2 pistettä	3 pistettä
3.1 Luettavan oppimateriaalin ymmärtäminen	Ei vaikeuksia	Lieviä vaikeuksia	Selviä vaikeuksia	Vakavia vaikeuksia
3.2 Tekstin tuottaminen	Ei vaikeuksia	Lieviä vaikeuksia	Selviä vaikeuksia	Vakavia vaikeuksia
3.3 Opetuksen seuraaminen	Ei vaikeuksia	Lieviä vaikeuksia	Selviä vaikeuksia	Vakavia vaikeuksia
3.4 Tehtävien suorittamiseen kuluva aika	Ei poikkeamista opiskelelijoista	Vaatii vähän enemmän aikaa	Vaatii selvästi enemmän aikaa	Vaatii merkittävästi enemmän aikaa

Kokelaan kielitaustastaan saamat pisteet ja kummankin opettajan arviosta saadut pisteet lasketaan yhteen. Lautakunta voi myöntää kokelaalle oikeuden suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeen suorittamiseen, jos kokelas saa vähintään 12/36 pistettä taulukoissa esitettyjen kriteerien perusteella ja jos hakemuksesta ja siihen liitetyistä lausunnoista ilmenee riittävän painavat perusteet.

Jos kokelas saa kielteisen päätöksen hakemukseensa sen jälkeen, kun hän on ilmoittautunut suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeeseen, kyseinen koe poistetaan lautakunnassa kokelaan aineyhdistelmästä (Ks. Ylioppilastutkintolautakunnan yleiset määräykset ja ohjeet 1.2 Osallistumisoikeus). Hän voi tällöin halutessaan ilmoittautua suorittamaan äidinkieli ja kirjallisuus -koetta, vaikka ilmoittautumisaika olisi jo mennyt umpeen.

1.4 Hylätyn äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen uusiminen suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeena

Jos kokelas, jonka äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame ja joka on opiskellut suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaiset opinnot, on osallistunut ylioppilastutkinnon äidinkielen ja kirjallisuuden kokeeseen mutta tullut siinä hylätyksi, hän saa halutessaan uusia hylätyn pakollisen kokeen osallistumalla suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeeseen (L xxx/2019, 16 §). Jos kokelas on osallistunut ylioppilastutkinnon äidinkieli ja kirjallisuus -kokeeseen ja tullut siinä hylätyksi eikä täytä yllä mainittuja ehtoja, hän voi hakea lautakunnalta osallistumisoikeutta suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeeseen yllä kuvatulla tavalla.

1.5 Siirtymäsäännös

Tämä määräys tulee voimaan 1. elokuuta 2019 ja korvaa Ylioppilastutkintolautakunnan aiemmat suomi tai ruotsi toisena kielenä -koetta koskevat määräykset. Päätöksiä, jotka vaikuttavat syksyn 2019 tutkintoon, tehdään näiden määräysten mukaan jo ennen määräyksen voimaantuloa.

Niillä kokelailla, jotka ovat jo ennen näiden määräysten voimaantuloa suorittaneet suomi tai ruotsi toisena kielenä -kokeen osana tutkintoaan, säilyy oikeus sisällyttää koe tutkintoonsa ja suorittaa suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -koe riippumatta siitä, mitä näissä määräyksissä määrätään osallistumisen edellytyksistä.

Osallistumisoikeutta suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeeseen haetaan syksyn 2019 tutkintoon tämän määräyksen mukaisesti, vaikka määräys ei ole vielä astunut voimaan. Syksyn 2019 tutkintoa koskevat hakemukset voi lähettää lautakunnalle 23.5.2019 asti.

2 Kokeen rakenne, tehtävät ja aineistot

2.1 Kokeen tehtävät ja aineistot

Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeen tehtävät perustuvat lukion opetussuunnitelman perusteisiin: tehtävät laaditaan niiden kurssien oppimäärien mukaan, joista lukiolain (629/1998) 10 §:n 1 momentin nojalla säädetään lukiokoulutuksen tuntijaon mukaisina pakollisina kursseina ja syventävinä opintoina tarjottavina kursseina (L 714/2018).

Kokeessa arvioidaan, miten hyvin kokelas on saavuttanut lukion opetussuunnitelman perusteiden suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteiden mukaisen kielitaidon: miten hyvin hän ymmärtää kuulemaansa ja lukemaansa suomenkielistä tekstiä, hallitsee sanastoa, kielen rakenteita ja suomen kielelle tyypillisiä ilmauksia sekä pystyy tuottamaan viestinnällisiä tekstejä ja laatimaan kirjoitelman jostakin kokemuspiiriinsä kuuluvasta, lukion opetussuunnitelman perusteissa mainitusta tai ajankohtaisesta aiheesta.

Koe pohjautuu viestinnälliseen kielitaitokäsitykseen, jonka mukaan kielitaitoon sisältyy sekä tietoa kielestä että sen käyttötaito. Kielitaitoa mitataan opetussuunnitelman mukaisissa kielenkäyttötilanteissa. Kokeessa arvioidaan sekä vastaanottamistaitoja (kuuleminen ja lukutaito) että tuottamistaitoja (kirjoitustaito). Suullista tuottamista ei arvioida. Kokeessa on yhtenäinen teema, jota käsittelevät tekstit valitaan niin, että ne liittyvät lukion opetussuunnitelman perusteisiin sisältyviin aihekokonaisuuksiin sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin. Tehtävät laaditaan niin, että ne mittaavat mahdollisimman kattavasti erilaisia viestintätoimintoja.

Kokeen aineistoina hyödynnetään monimuotoisia, autenttisia aineistoja. Kirjoitettujen, kuvallisten ja graafisten tekstiaineistojen lisäksi käytetään laajan tekstikäsityksen mukaisesti myös erilaisia audiovisuaalisia tekstejä, esimerkiksi mainoksia, animaatioita tai katkelmia televisio-ohjelmista, elokuvista tai näytelmistä. Aineistona voi myös olla pelkkä äänitiedosto, esimerkiksi katkelma radiohaastattelusta, uutislähetyksestä tai kuunnelmasta. Aineisto voi koostua myös verkkoteksteistä tai -sivustosta.

Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeen tekstit kirjoitetaan yleiskielellä, ellei tehtävänanto tai konteksti edellytä toisin. Vastaustekstin kappalejako osoitetaan jättämällä tyhjä rivi kappaleiden väliin, myös mahdollisen otsikon jälkeen jätetään tyhjä rivi. Oikolukuohjelma ei ole käytössä. Tekstin voi kirjoittaa myös esimerkiksi Libre Office -tekstinkäsittelyohjelmassa, josta kokelas siirtää kirjoittamansa tekstin vastaukselle osoitettuun tilaan. Vain vastauskentässä oleva teksti katsotaan vastaukseksi tehtävään.

2.2 Kokeen rakenne

Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -koe muodostuu kolmesta tehtäväkokonaisuudesta, joista ensimmäisessä mitataan kuullun ymmärtämistä, toisessa lukutaitoa ja kolmannessa kirjoitustaitoa.

Kuuntelemisen tehtäväkokonaisuudessa mitataan kokelaan kykyä ymmärtää puhuttua kieltä, joko monologia, dialogia tai ryhmäkeskustelua. Tehtävät voivat olla monivalintatehtäviä, avoimia kysymyksiä tai erilaisia reagointi- tai tiivistämistehtäviä. Kuullut tekstit voivat edustaa erilaisia kielen rekistereitä. Ne voivat olla lukupuhetta tai aitoa puhuttua kieltä.

Lukutaidon tehtäväkokonaisuudessa mitataan kokelaan kykyä ymmärtää kirjoitettua kieltä ja vastata lukemansa perusteella erilaisiin tehtäviin, jotka edellyttävät tekstin tuottamista kohdekielellä. Luettavat tekstit edustavat eri tekstilajeja ja vaihtelevat pituudeltaan. Tehtävissä mitataan esimerkiksi pohjatekstin pääajatuksen tai tärkeiden yksityiskohtien ymmärtämistä, päätelmien tekemistä luetusta sekä yksittäisten ilmausten ymmärtämistä ja tulkintaa. Luettavat tekstit, jotka usein ovat laajemman tekstin katkelmia, edustavat eri tekstilajeja. Lukutaidon tehtäväkokonaisuus muodostuu avoimista kysymyksistä. Tehtäväkokonaisuudessa mitataan ennen kaikkea kokelaan kriittistä ja kulttuurista lukutaitoa.

Kirjoitustaidon tehtäväkokonaisuudessa arvioidaan opiskelijan kykyä tuottaa itsenäisesti tekstiä ja ilmaista suomeksi tai ruotsiksi ajatuksiaan lukion suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän aihepiireihin ja lukion aihekokonaisuuksiin liittyvistä teemoista. Kirjoitustaidon tehtäväkokonaisuus jakautuu lyhyeen kirjoitustehtävään ja kirjoitelmaan. Lyhyessä kirjoitus-tehtävässä mitataan sitä, miten kokelas pystyy reagoimaan annettuun aineistoon ja ottamaan huomioon sen piirteet ja edellytykset omassa viestissään. Viesti voi olla esimerkiksi kommentti pohjatekstiin liittyvästä aiheesta, sähköpostiviesti, blogiteksti tai jokin muu arkielämän teksti.

Kirjoitelmassa arvioidaan kokelaan kykyä tuottaa itsenäisesti yhtenäinen teksti annetusta aiheesta ja kykyä ilmaista ajatuksiaan suomen tai ruotsin kielellä. Kirjoitelman on sisällöltään vastattava tehtävänantoa. Tehtävänannon mukaan kirjoitelma voi olla pelkästään otsikkoon pohjautuva, sen on pohjaututtava tai liittyttävä aineistoon tai aineistoa käytetään siinä vain virikkeenä. Tämä kokeen osa mittaa myös kokelaan taitoa ottaa huomioon eri viestintätilanteiden vaatimuksia.

3 Kokeen toimeenpano

Koe suoritetaan suljetussa verkkoympäristössä. Sanakirjat tai sähköiset sanakirjat eivät ole sallittuja. Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -koetta varten kokelas tarvitsee tietokoneeseen liitettävät kuulokkeet. Koko koe suoritetaan yhden päivän aikana, ja se kestää enintään 6 tuntia.

Kokelas voi valita, missä järjestyksessä hän suorittaa koetehtävät. Hän voi palata kirjallisia taitoja mittaavien tehtävien aineistoihin ja joihinkin kuullun ymmärtämistä mittaavien tehtävien aineistoihin koeajan kuluessa. Kokelas voi muuttaa kaikkia vastauksiaan siihen asti, kunnes hän päättää kokeen. Kokelas voi luonnostella vastauksiaan paperille (Ks. Lautakunnan yleiset määräykset ja ohjeet).

3.1 Hyvän vastauksen piirteet

Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeen tutkintopäivänä lautakunta julkaisee monivalintatehtävien oikeat ratkaisut ja avokysymysten hyvän vastauksen piirteet verkkosivullaan kohdassa Hyvän vastauksen piirteet. On huomattava, että lautakunnan tässä vaiheessa antamat oikeat vastaukset ovat alustavia. Lopullisesta arvostelusta päättää kyseisen kokeen sensorikunta.

Monivalintatehtävistä tuotetaan tilastomenetelmin osioanalyysi, joka kertoo vastausten jakautumisen vastausvaihtoehtojen kesken. Analyysin valmistuttua lautakunta saattaa joissakin kysymyksissä hyväksyä useita vastausvaihtoehtoja. Lopulliset hyväksytyt monivalintatehtävien vastaukset lautakunta julkaisee tulosten yhteydessä.

4 Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeen arvostelu

4.1 Valmistava arvostelu

Suoritukset tarkastaa ja arvostelee valmistavasti lukion suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opettaja tai äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja (L xxx/2019, 18 §). Kaikki suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeen suoritukset on arvosteltava valmistavasti lukiossa, vaikka oppilaitoksessa ei olisikaan suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opettajaa.

Arvostelussa noudatetaan näissä määräyksissä ja hyvän vastauksen piirteissä annettuja pisteitysohjeita. Opettaja arvioi vastaukset määräysten kriteerien ja koekohtaisten hyvän vastauksen piirteiden avulla lautakunnan arvostelupalvelussa, jonne hän myös merkitsee vastausten pisteet. Lisäksi opettaja osoittaa vastausten sisältöön liittyvät puutteet tai virheet alleviivauksin ja tarvittaessa lyhyin kommentein.

Puuttuva suoritus tai suoritus, jota ei ole mahdollista arvostella, on 0 pisteen arvoinen. Jos kokelas on jättänyt suorituksen useammasta kuin vaadituista tehtävistä, näistä suorituksista otetaan lopullisessa arvostelussa huomioon pienimmän pistemäärän yhteensä saavat suoritukset. Opettaja arvostelee valmistavasti kaikki suoritukset ja merkitsee niiden pistemäärät arvostelupalveluun. Koesuorituksen muodostavat vastaukset valitsee lautakunta.

Jos kokelas jättää samaan tehtävään useamman kuin yhden vastauksen, tehtävä arvostellaan pienimmän pistemäärän antavan vastauksen mukaan.

4.2 Lopullinen arvosana

Kokeen arvosana määräytyy lopullisessa, suhteellisessa arvostelussa kokeen kaikkien osien yhteispistemäärän mukaan. Pistemäärät ovat seuraavat: kuunteleminen enintään 50, lukutaito enintään 50 ja kirjoitustaito enintään 129 pistettä. Kirjoitustaidon pisteet muodostuvat siten, että lyhyt kirjoitustehtävä tuottaa enintään 30 pistettä ja kirjoitelma 99 pistettä. Kokeen enimmäispistemäärä on 229 pistettä.

Koesuoritukset tarkastaa ja arvostelee lopullisesti Ylioppilastutkintolautakunta (L xxx/2019, 18 §). Lautakunnan sensorit arvostelevat kaikki suoritukset ja antavat niistä pistemäärän ainejaoksessa yhteisesti päätettyjen arvostelukriteerien mukaisesti. Suorituksessa esitettyjä, selvästi lain tai hyvän tavan vastaisia lausumia pidetään suorituksen arvoa alentavana seikkana.

Ylioppilastutkintolautakunta määrää vuosittain kunkin lukion suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeen ensimmäisen sensorin. Lautakunnan määräämä sensori ei saa arvostella sellaisen lukion suorituksia, jonka kanssa hän on läheisessä kosketuksessa opetustoimen, sukulaisuuden tms. syyn takia. Lisäksi lautakunta antaa ohjeet toisen ja kolmannen sensorin käytöstä.

Mikäli suorituksen on arvostellut useampi sensori, suorituksen lopullinen pistemäärä on koetta arvostelleiden sensoreiden yhteisesti päättämä pistemäärä. Arvosanojen pisterajat lautakunta päättää sitten, kun arvostelutyö on saatu päätökseen, kullakin tutkintokerralla erikseen.

5 Tehtäväkokonaisuudet ja niiden arvostelu

5.1 Kuunteleminen

Kuuntelemisen tehtäväkokonaisuudessa mitataan kokelaan kykyä ymmärtää puhuttua kieltä ja vastata kuulemansa perusteella erilaisiin tehtäviin. Kuultavat tekstit edustavat eri tekstilajeja ja vaihtelevat pituudeltaan. Osa teksteistä voidaan kuulla useampaan kertaan, osa vain kerran. Jotkut kuuntelemisen tehtäväkokonaisuuden teksteistä voivat olla myös videoita.

Kuuntelemisen tehtäväkokonaisuuden aineistot ovat monimuotoisia ja monimediaisia. Ne sisältävät autenttista tai toimitettua ääntä, tekstiä, kuvaa ja videota tai näiden yhdistelmiä. Tehtävissä mitataan kuullun (ja nähdyn) aineiston pohjalta esimerkiksi sen pääajatuksen tai pääajatuksen ymmärtämistä, tärkeiden yksityiskohtien, esimerkkien jne. ymmärtämistä, päätelemien tekemistä sekä merkityksen ymmärtämistä tai tulkintaa.

Vastausohjeet annetaan tehtävän yhteydessä. Tehtävälle tai sen osioille on määritelty enimmäispistemäärä, joka annetaan tehtävän tai sen osion yhteydessä. Tehtävänannossa saatetaan rajoittaa vastauksen pituutta. Vastauksen pituus lasketaan merkkeinä. Merkkeihin ei lasketa välilyöntejä eikä rivinvaihtoja. Koejärjestelmä laskee vastauksen merkkimäärän, mutta ei rajoita sitä automaattisesti. Jos vastaus on ylipitkä tai liian lyhyt, siitä voi seurata pistevähennyksiä.

Arvostelu

Kuuntelemista mittaavien monivalintatehtävien pistemäärät ilmoitetaan tehtävänannon yhteydessä. Koejärjestelmän automaattisesti tarkistamien tehtävien tulokset siirtyvät arvostelupalveluun.

Kuuntelemista mittaaviin avokysymyksiin annettavien produktiivisten vastausten on oltava tekstin sisältöä tulkitsevia ja tehtävänannon mukaisesti suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus-kokeessa noin 100–350 merkin pituisia ilman välilyöntejä ja rivinvaihtoja. Kysymykset eivät välttämättä liity vain johonkin tiettyyn kohtaan kuunneltavassa äänitteessä tai videossa, vaan ne voivat testata myös kuullun kokonaisuuden kokonaisvaltaista ymmärtämistä. Jokin kysymys saattaa myös edellyttää henkilökohtaista tulkintaa tai kannanottoa.

Vastausten tulee olla itsenäisiä ja luontevia vastauksia annettuihin kysymyksiin. Vastausten arvostelussa otetaan huomioon niiden kattavuus, viestivyyt ja ymmärrettävyys. Kukin tehtävä arvioidaan erikseen. Kunkin vastauksen alin pistemäärä on 0 ja ylin 5 pistettä. Käytössä ovat kaikki pisteet: 0, 1, 2, 3, 4 ja 5. Vastaukset arvostellaan liitteessä 1 määriteltyjen kriteerien ja koe kohtaisten hyvän vastauksen piirteiden avulla.

5.2 Lukutaito

Lukutaidon tehtäväkokonaisuuden avoimet kysymykset mittaavat kokelaan kykyä ymmärtää ja tulkita tekstiä sekä tuoda havaintonsa ja päätelmänsä esille vastauksessaan. Kysymyksiin annettavien produktiivisten vastausten on oltava tekstin sisältöä tulkitsevia ja tehtävänannon mukaisesti suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeessa noin 100–350 merkin pituisia ilman välilyöntejä ja rivinvaihtoja. Kysymykset eivät välttämättä liity vain johonkin tiettyyn tekstikohtaan tai kappaleeseen, vaan ne voivat testata myös tekstin kokonaisvaltaista ymmärtämistä. Jokin kysymys saattaa myös edellyttää henkilökohtaista tulkintaa tai kannanottoa.

Luettavat tekstit edustavat eri tekstilajeja. Ne voivat olla sanoma- tai aikakauslehtitekstejä (esim. artikkeleita, raportteja, uutisia, kolumneja, yleisönosastokirjoituksia tai muita mielipidetekstejä, ilmoituksia, mainoksia, sarjakuvia, tilastoja, tutkimusreferaatteja), kaunokirjallisia tekstejä (esim. novelleja, runoja, romaani- tai näytelmäkatkelmia), tieto(kirja)tekstejä (artikkeleita, esseitä, kuvioita, kaavioita), erilaisia verkkotekstejä (esim. blogitekstejä, tiedotteita, raportteja, artikkeleita) tai näiden yhdistelmiä. Tekstit ovat usein laajemman tekstin katkelmia.

Vastausohjeet annetaan tehtävän yhteydessä. Tehtävälle tai sen osioille on määritelty enimmäispistemäärä, joka annetaan tehtävän tai sen osion yhteydessä. Tehtävänannossa saatetaan rajoittaa vastauksen pituutta. Vastauksen pituus lasketaan merkkeinä. Merkkeihin ei lasketa välilyöntejä eikä rivinvaihtoja. Koejärjestelmä laskee vastauksen merkkimäärän, mutta ei rajoita sitä automaattisesti. Jos vastaus on ylipitkä tai liian lyhyt, siitä voi seurata pistevähennyksiä.

Arvostelu

Vastausten tulee olla itsenäisiä ja luontevia vastauksia annettuihin kysymyksiin. Vastausten arvostelussa otetaan huomioon niiden kattavuus, viestivyys, sujuvuus, itsenäisyys ja oikeakielisyys. Tekstin laajempi sanasanainen kopiointi alentaa huomattavasti vastauksen arvoa.

Lukutaidon tehtäväkokonaisuudessa kukin tehtävä arvostellaan erikseen. Kunkin vastauksen alin pistemäärä on 0 ja ylin 10 pistettä. Käytössä ovat kaikki pisteet: 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 ja 10. Vastaukset arvostellaan liitteessä 2 määriteltyjen kriteerien ja koekohtaisten hyvän vastauksen piirteiden avulla. Opettaja merkitsee arvostelupalveluun yksittäisten osioiden pisteet. Jos vastaus on selvästi pitempi kuin ohjeessa ilmoitetaan, pistemäärää saatetaan vähentää.

Lukutaidon kokeessa arviointikohteista painottuvat vastauksen osoittama kokonaiskuva lukutaidosta ja seuraavaksi vastauksen sisältöainekset. Vastauksen sisältöaineksia koskevia kriteereitä täydentävät kulloinkin erikseen laadittavat koekohtaiset hyvän vastauksen piirteet. Arvostelussa otetaan huomioon myös vastauksen esitystapa, mutta sen painoarvo lukutaitoa arvosteltaessa ei ole yhtä merkittävä kuin muiden piirteiden.

5.3 Kirjoitustaito

Kirjoitustaidon tehtäväkokonaisuus jakautuu kahteen osaan: lyhyeen kirjoitustehtävään ja kirjoitelmaan.

Vastausohjeet annetaan tehtävän yhteydessä. Tehtävälle on määritelty enimmäispistemäärä, joka annetaan tehtävän yhteydessä. Tehtävänannossa saatetaan rajoittaa vastauksen pituutta.

Vastauksen pituus lasketaan merkkeinä. Merkkeihin ei lasketa välilyöntejä eikä rivinvaihtoja. Koejärjestelmä laskee vastauksen merkkimäärän, mutta ei rajoita sitä automaattisesti. Jos vastaus on ylipitkä tai liian lyhyt, siitä voi seurata pistevähennyksiä.

5.3.1 Lyhyt kirjoitustehtävä

Lyhyen kirjoitustehtävän ensisijainen tavoite on viestinnällinen eli se, miten kokelas pystyy reagoimaan toisen osapuolen viestiin ja ottamaan huomioon sen piirteet ja edellytykset omassa viestinnässään. Lyhyt kirjoitustehtävä sisältää yhden tehtävänannon. Se voi olla esimerkiksi aineistoon liittyvä kommentti, sähköpostiviesti, blogiteksti, muu arkielämän viesti tai dialogin täydennys.

Lyhyen kirjoitustehtävän pituus on 500–800 merkkiä ilman välilyöntejä ja rivinvaihtoja.

Arvostelu

Lyhyt kirjoitustehtävä arvostellaan liitteessä 3 määriteltyjen kriteerien mukaisesti. Alin pistemäärä on 0 ja ylin 30 pistettä.

5.3.2 Kirjoitelma

Kirjoitelma mittaa kokelaan kykyä tuottaa itsenäisesti yhtenäinen teksti annetusta aiheesta ja kykyä ilmaista ajatuksiaan suomen kielellä. Kirjoitelman tulee vastata sisällöltään tehtävänantoa. Mikäli tehtävään liittyy aineisto, tehtävänannossa tarkennetaan, tuleeko kirjoitelman pohjautua siihen vai käytetäänkö aineistoa vain virikkeenä. Tehtävänantoja on viidestä kymmeneen, joista valitaan yksi. Osassa tehtävänannoista on valmiiksi annettu otsikko, osassa kokelaan tulee itse antaa kirjoitelmalle tehtävänannon mukainen otsikko.

Tehtävänannot liittyvät suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän aihepiireihin tai lukion opetussuunnitelman perusteiden aihekokonaisuuksiin. Aineistopohjaisten kirjoitelmien aineistot voivat olla esimerkiksi kirjoitettuja tekstejä, kuvia, videoita, äänitteitä tai näiden yhdistelmiä.

Kirjoitelman avulla arvioidaan erityisesti kokelaan kirjallista ilmaisukykyä sekä taitoa kielen- tää ajatuksia ja hallita asiakokonaisuuksia. Tuotettavat kirjoitelmat ovat asiaa esitteleviä tai pohtivia tietotekstejä, kantaaottavia mielipidetekstejä tai kaunokirjallisuuden tai muunlaisen pohjatekstin erittelyjä ja tulkintoja. Tuotettavat tekstit voivat myös olla kuvailevia tai kertovia.

Kirjoitelman pituus on 1 800–2 300 merkkiä ilman välilyöntejä ja rivinvaihtoja. Vastaustilassa on käytössä merkkimäärälaskuri, mutta vastaustilaa ei rajoiteta. Kokelaan tulee itse seurata merkkimäärälaskuria ja varmistaa, että kirjoitelma pysyy ohjepituuden rajoissa.

Arvostelu

Kirjoitelma arvostellaan liitteessä 4 määriteltyjen kriteerien avulla. Kirjoitelmalta ei edellytetä äidinkielen kirjoittamisen kokeen vaatimustasoa, mutta siinä kiinnitetään ilmaisuvälineistöön ja aiheen käsittelyyn enemmän huomiota kuin vieraiden kielten kokeiden kirjoittamistehtävissä.

Kirjoitelmat arvostellaan käyttäen seuraavia pistemääriä:

99	97	95	93	90
	87	85	83	80
	77	75	73	70
	67	65	63	60
	57	55	53	50
	47	45	43	40
	35	30	25	20
	15	10	5	0

Kirjoitelman pisteityksessä käytetään ainoastaan näitä pisteitä paitsi silloin, jos pistevähennysten seurauksena lopulliseksi pistemääräksi muodostuu jokin muu. Tarvittaessa voidaan käyttää myös alhaisia pistemääriä (35–0). 0 pistettä annetaan vain kirjoitelman täydellisestä puuttumisesta, täysin aiheen vierestä kirjoitetusta kirjoitelmasta tai kopioidusta kirjoitelmasta. Opettaja arvostelee liian lyhyenkin kirjoitelman ensiksi normaalin taulukon mukaan ja vähentää sitten pisteitä seuraavassa annettujen ohjeiden mukaisesti.

Kirjoitelman pistevähennykset

Opettaja arvostelee ylipitkän ja liian lyhyen kirjoitelman ensiksi normaalin arvostelutaulukon mukaisesti ja vähentää sitten pisteitä. Hänen tulee merkitä vähennys kokelaan suoritukseen perusteluineen.

Huomattavan ylipitkästä kirjoitelmasta vähennetään 5–10 pistettä, kuitenkin vain jos teksti sisältää turhaa toistoa tai jos se on rakenteeltaan löyhä.

Kun kirjoitelma on liian lyhyt eikä siksi anna riittävää näyttöä kielitaidosta, kirjoitelmasta vähennetään 5–20 pistettä seuraavasti:

merkkimäärän alitus	pistevähennys
11–20 %	5 p.
21–30 %	10 p.
31–40 %	15 p.
yli 40 %	20 p.

Jos tuotos on vain muutaman virkkeen pituinen, sitä ei voida katsoa kirjoitelmaksi ja lopullinen pistemäärä on alle 30 pistettä.

Jos kirjoitelmasta puuttuu otsikko, pistemäärästä vähennetään 5 pistettä.

Jos kirjoitelma on pääosin esimerkiksi tehtävien aineistoista kopioitu, on lopullinen pistemäärä 40–0 pistettä. Jos kirjoitelma on plagioitu tai laadittu täysin väärästä aiheesta, on pistemäärä 0 pistettä.

YLIOPPILASTUTKINTOLAUTAKUNTA

2019

Taulukko 1: Kuuntelemisen avovastausten arvostelukriteerit.

Pisteitys ja yleiskuvaus	Kokonaiskuva kuullun ymmärtämisen taidosta	Vastauksen sisältöaineokset ja luettavuus
5 p. Sisällöltään erittäin kattava vastaus, jossa viesti välittyy erinomaisesti	Erittäin hyvä Vastaus osoittaa erittäin hyvää kuullun ymmärtämisen taitoa. Kokelas esittää ehyen ja oivaltavan tulkinnan kuulemastaan ja tekee oikeat havainnot.	Vastaus täyttää erittäin hyvin tehtävänannon ja kattaa hyvän vastauksen piirteet. Vastaus on kokonaisuudessaan erittäin selkeä ja helposti ymmärrettävä. Ilmaisu on erittäin luontevaa.
4 p. Sisällöltään kattava vastaus, jossa viesti välittyy hyvin	Hyvä Vastaus osoittaa hyvää kuullun ymmärtämisen taitoa. Kokelas tekee tulkinnan kuulemastaan ja tekee havainnot.	Vastaus täyttää tehtävänannon ja sisältää keskeisiä hyvän vastauksen piirteitä. Vastaus on selkeä ja ymmärrettävä. Ilmaisu on luontevaa.
3 p. Sisällöltään puutteellinen vastaus, jossa viesti välittyy jossain määrin	Tyydyttävä Vastaus osoittaa tyydyttävää kuullun ymmärtämisen taitoa. Kokelas kiinnittää kuulemassaan huomiota pääosin olennaisiin asioihin.	Vastaus täyttää tyydyttävästi tehtävänannon ja sisältää osan hyvän vastauksen piirteistä. Vastaus on melko selkeä ja pääosin ymmärrettävä. Ilmaisu on jokseenkin luontevaa.
2 p. Sisällöltään puutteellinen ja/tai väärää informaatiota sisältävä vastaus, jossa viesti välittyy heikosti	Välttävä Vastaus osoittaa välttävää kuullun ymmärtämisen taitoa. Kokelas ymmärtää kuulemaansa puutteellisesti.	Vastaus täyttää tehtävänannon vain osittain ja sisältää vain vähän hyvän vastauksen piirteitä. Vastaus on paikoin vaikeaselkoinen.
1 p. Vaikeasti ymmärrettävä tai harhaan johtava vastaus, jossa viesti ei välity	Heikko Vastaus osoittaa heikkoa kuullun ymmärtämisen taitoa. Kokelas ymmärtää kuulemaansa vain paikoin.	Vastauksen yhteys tehtävänantoon on heikko, ja se ei sisällä juuri lainkaan hyvän vastauksen piirteitä. Vastauksen sisällössä on virheitä. Vastausta on vaikea ymmärtää.
0 p. Täysin väärä tai puuttuva vastaus, jossa viesti ei välity	Riittämätön (hylätty vastaus) Vastaus osoittaa riittämätöntä kuullun ymmärtämisen taitoa. Kokelas ei ymmärrä kuulemaansa.	Vastauksella ei ole yhteyttä tehtävänantoon, ja sen sisältöaineokset eivät ole hyvän vastauksen piirteiden mukaisia. Vastauksen sisällössä on paljon virheitä. Vastausta on erittäin vaikea ymmärtää.

Taulukko 2: Lukutaidon avovastausten arvostelukriteerit.

Pisteitys ja yleiskuvaus	Kokonaiskuva lukutaidosta	Vastauksen sisältöaineokset	Vastauksen esitystapa
10 p. Sisällöltään erittäin kattava vastaus, jossa viesti välittyy erinomaisesti	Erinomainen Vastaus osoittaa erinomaista lukutaitoa. Kokelas esittää ehyen ja oivaltavan tulkinnan lukemastaan ja tekee oikeat havainnot. Vastaus osoittaa erinomaista kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon hallintaa.	Vastaus täyttää erinomaisesti tehtävänannon ja kattaa hyvän vastauksen piirteet. Vastaus on itsenäinen ja luonteva ja siinä on käytetty tehtävän kannalta täsmällistä sanastoa ja ilmaisuja.	Vastaus on kokonaisuudessaan erittäin selkeä ja helposti ymmärrettävä. Se on jäsenneily ja loogisesti etenevä kokonaisuus. Vastauksen kieli on virheetöntä.
9 p. Sisällöltään kattava vastaus, jossa viesti välittyy hyvin	Erittäin hyvä Vastaus osoittaa erittäin hyvää lukutaitoa. Kokelas esittää ehyen tulkinnan lukemastaan ja tekee olennaisia havaintoja. Vastaus osoittaa erinomaista erittelevän lukutaidon sekä hyvää kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon hallintaa.	Vastaus täyttää erittäin hyvin tehtävänannon ja sisältää keskeisiä hyvän vastauksen piirteitä. Vastaus on itsenäinen ja pääosin luonteva ja siinä on tehtävän kannalta toimivaa sanastoa ja ilmaisuja.	Vastaus on kokonaisuudessaan selkeä ja helposti ymmärrettävä. Se on jäsenneily ja loogisesti etenevä. Vastauksen kieli on lähes virheetöntä.
8–7 p. Sisällöltään osittain kattava vastaus, jossa viesti välittyy osittain	Hyvä Vastaus osoittaa hyvää lukutaitoa. Kokelas tekee tulkinnan lukemastaan ja tekee havaintoja. Vastaus osoittaa hyvää erittelevän lukutaidon hallintaa, ja siinä on piirteitä myös kriittisen ja kulttuurisen lukutaidon hallinnasta.	Vastaus täyttää hyvin tehtävänannon ja sisältää keskeisiä hyvän vastauksen piirteitä. Vastaus on melko itsenäinen ja jokseenkin luonteva ja siinä on tehtävän kannalta pääosin toimivaa sanastoa ja ilmaisuja.	Vastaus on selkeä ja ymmärrettävä. Jäsenneily on pääosin kunnossa. Vastauksen kielessä on vain vähän virheitä.
6–5 p. Sisällöltään puutteellinen vastaus, jossa viesti välittyy jossain määrin	Tyydyttävä Vastaus osoittaa tyydyttävää lukutaitoa. Kokelas kiinnittää lukemassaan huomiota pääosin olennaisiin asioihin. Vastaus osoittaa tyydyttävää erittelevän lukutaidon hallintaa.	Vastaus täyttää tyydyttävästi tehtävänannon ja sisältää osan hyvän vastauksen piirteistä. Vastaus on vain osittain itsenäinen ja luonteva ja siinä käytetyssä sanastossa ja ilmaisuissa on puutteita.	Vastaus on melko selkeä. Jäsenneily on jokseenkin kunnossa. Vastauksen kielessä on jonkin verran virheitä.

4–3 p. Sisällöltään puutteellinen ja/tai väärää informaatiota sisältävä vastaus, jossa viesti välittyy heikosti	Välttävä Vastaus osoittaa välttävää lukutaitoa. Kokelas ymmärtää lukemaansa puutteellisesti. Vastaus osoittaa välttävää erittelevän lukutaidon hallintaa.	Vastaus täyttää tehtävänannon vain osittain ja sisältää vain vähän hyvän vastauksen piirteitä. Vastaus toistaa enimmäkseen luettua tekstiä sellaisenaan ja siinä käytetyssä sanastossa ja ilmaisuissa on selviä puutteita. Vastauksen sisällössä voi olla virheitä.	Vastaus on paikoin vaikeaselkoinen. Jäsen- telyssä on puutteita. Vastauksen kielessä on toistuvia virheitä.
2–1 p. Vaikeasti ymmärrettävä tai harhaan johtava vastaus, jossa viesti ei välity	Heikko Vastaus osoittaa heikkoa lukutaitoa. Kokelas ymmärtää lukemaansa vain paikon. Erittelevän lukutaidon hallinnassa on puutteita.	Vastauksen yhteys tehtävänantoon on heikko, ja se ei sisällä juuri lainkaan hyvän vastauksen piirteitä. Vastaus toistaa luettua tekstiä sellaisenaan ja siinä käytetyssä sanastossa ja ilmaisuissa on vakavia puutteita. Vastauksen sisällössä on virheitä.	Vastauksella on vaikea ymmärtää. Se on heikosti muotoiltu, sekava ja jäsentymätön. Vastauksen kielessä on systemaattisia virheitä.
0 p. Täysin väärä tai puuttuva vastaus, jossa viesti ei välity	Riittämätön (hylätty vastaus) Vastaus osoittaa riittämätöntä lukutaitoa. Kokelas ei ymmärrä lukemaansa.	Vastauksella ei ole yhteyttä tehtävänantoon, ja sen sisältöaineokset eivät ole hyvän vastauksen piirteiden mukaisia. Sisältö on väärää ja ilmaisu virheellistä.	Vastauksella on erittäin vaikea ymmärtää. Se on todella heikosti muotoiltu, sekava ja jäsentymätön. Vastauksen kieli on lähes täysin virheellistä.

Taulukko 3: Lyhyen kirjoitustehtävän arvostelukriteerit.

Pisteitys ja yleiskuvaus	Kokonaiskuva tehtävänannon ymmärtämisestä, pohjatekstin hyödyntämisestä ja argumentoinnista	Vastauksen luettavuus ja kielellinen tarkkuus
30–26 p. Erinomainen vastaus	Vastaus täyttää erinomaisesti tehtävänannon ja kattaa keskeiset hyvän vastauksen piirteet. Kokelas esittää ehyen ja oivaltavan tulkinnan lukemastaan tekstistä. Kirjoittaja tuo mielipiteensä esiin erittäin hyvin ja esittää sille perustelut hyvin monipuolisesti.	Teksti on erittäin helppolukuinen ja hyvin looginen kokonaisuus. Kieli on täysin moitteetonta.
25–21 p. Erittäin hyvä vastaus	Vastaus täyttää erittäin hyvin tehtävänannon ja sisältää keskeisiä hyvän vastauksen piirteitä. Kokelas esittää ehyen tulkinnan lukemastaan tekstistä. Kirjoittaja tuo hyvin esiin mielipiteensä ja esittää sille perustelut monipuolisesti.	Teksti on helppolukuinen ja looginen kokonaisuus. Kieli on moitteetonta.
20–16 p. Hyvä vastaus	Vastaus täyttää hyvin tehtävänannon ja sisältää keskeisiä hyvän vastauksen piirteitä. Kokelas tekee lukemastaan tekstistä tulkinnan ja tekee olennaisia havaintoja. Kirjoittaja tuo melko hyvin esiin mielipiteensä ja esittää sille perusteluja melko monipuolisesti.	Teksti on pääosin helppolukuista ja melko looginen kokonaisuus. Kielessä voi olla joitakin puutteita, mutta ne eivät haittaa ymmärtämistä.
15–11 p. Tyydyttävä vastaus	Vastaus täyttää tyydyttävästi tehtävänannon ja sisältää osan hyvän vastauksen piirteistä. Kokelas kiinnittää huomiota pääosin olennaisiin asioihin, mutta poimii myös irrallisia yksityiskohtia tekstistä. Kirjoittaja tuo tyydyttävästi esiin mielipiteensä ja esittää sille perusteluja jossakin määrin.	Teksti ei ole kaikilta osin helppolukuista, ja se sisältää epä-tarkkuuksia. Kielessä esiintyvät puutteet haittaavat ymmärtämistä.

<p>10–6 p. Välttävä vastaus</p>	<p>Vastaus täyttää tehtävänannon osittain ja sisältää muutamia hyvän vastauksen piirteitä. Kokelas ymmärtää tekstin pääsisällön mutta puutteellisesti. Kirjoittaja tuo kommentissaan vaillinaisesti esiin mielipiteensä eikä perustele sitä.</p>	<p>Teksti on lähinnä yksittäisten asioiden luettelo, joka edellyttää lukijalta uudelleenjäsentelyä. Kielivirheet vaikeuttavat tuntuvasti ymmärtämistä.</p>
<p>5–1 p. Heikko vastaus</p>	<p>Vastauksen yhteys tehtävänantoon on havaittavissa, mutta yhteys hyvän vastauksen piirteisiin on heikko. Kokelaan lukutapa on pinnallinen ja erittely vähäistä. Kirjoittaja tuo heikosti esiin mielipiteensä, eikä kommentti sisällä perusteluja.</p>	<p>Teksti on lähinnä irrallisten lauseiden luettelo, jossa lukijan on itse lähes kokonaan kytkettävä asiat yhteen. Ilmaisussa on tuntuva epätarkkuutta. Kielivirheet vaikeuttavat suuresti ymmärtämistä.</p>
<p>0 p. Hyvin heikko vastaus tai ei vastausta lainkaan</p>	<p>Vastauksella ei ole yhteyttä tehtävänantoon tai yhteys on erittäin heikko. Kokelas ei ole ymmärtänyt aineistoa tai on ymmärtänyt sen selvästi väärin. Kirjoittaja ei esitä lainkaan mielipidettä eikä perusteluja sille.</p>	<p>Asiasältö on täysin väärä tai teksti hyvin sekavaa. Kielivirheiden vuoksi tekstiä on mahdotonta ymmärtää.</p>

Taulukko 4: Kirjoitelman arvostelukriteerit.

Kirjoitelman kokonaisarvostelussa kriteerit viestinnällisyys, tehtävänanto ja aineiston käytö, tekstin sisältö ja rakenne sekä kielellinen laajuus ja tarkkuus tukevat toisiaan täydentävästi. Kirjoitelman ansiot yhden kriteerin osalta voivat kompensoida puutteita toisen kriteerin osalta.

Pisteitys ja yleiskuvaus	Viestinnällisyys	Tehtävänanto ja aineiston käyttö	Tekstin sisältö ja rakenne	Kielellinen laajuus ja tarkkuus
99, 97, 95, 93, 90 pistettä Erittäin hyvä	Viesti välittyy erittäin selkeästi, sujuvasti, aidontuntuisesti ja vivahteikkaasti. Teksti on ominen takeista ja helppolukuista.	Tehtävänanto täyttyy kaikilta osin kiitettävästi. Kirjoittaja kehittää aktiivisesti pohjatekstin ajatuksia ja oivaltaa sen olennaiset merkitykset.	Aiheen käsittely on monipuolista, persoonallista ja johdonmukaista. Teksti on ehyt ja sidostettu kokonaisuus.	Rikasta ja monipuolista kieltä, laaja sanasto. Kielopin ja vaativien lauserakenteiden hallinta on erinomaista. Vain joitakin kirjoitusvirheitä tai muita erehdyksiä.
87, 85, 83, 80 pistettä Hyvä	Viesti välittyy selkeästi, sujuvasti ja luontevasti. Teksti on helppolukuista.	Tehtävänanto täyttyy hyvin. Pohjatekstin tavoite ja sisältö on ymmärretty hyvin, ja havainnot ja päätelmät ovat osuvia.	Aiheen käsittely on melko monipuolista. Tekstin rakenne on selkeä. Asiat sidostuvat toisiinsa.	Tilanteeseen sopiva kieli, melko laaja sanasto. Melko vaihtelevia rakenteita. Kielopin ja oikeinkirjoituksen hallinta hyvää. Vain satunnaisia virheitä.
77, 75, 73, 70 pistettä Melko hyvä	Viesti välittyy melko selkeästi. Teksti on kohtalaisen helppoa lukea.	Tehtävänanto on pääosin noudatettu. Pohjatekstiä on käytetty pääosin tehtävänannon mukaisesti.	Sisällön aineksia on riittävästi, mutta aiheen käsittely on tavanomaista ja melko suppeaa. Jäsentely on toimiva, vaikka kaan asiat eivät aina sidostu toisiinsa.	Sanasto on tavallista, mutta pääosin tilanteeseen sopivaa. Perusrakenteet ovat hallinnassa, mutta virheitä on jonkin verran.
67, 65, 63, 60 pistettä Tyydyttävä	Viesti välittyy tyydyttävästi. Tekstiä on joissakin kohdissa vaikea lukea ja ymmärtää.	Tehtävänanto ei täyty kaikin osin. Tekstin näkökulma voi olla osittain vino. Pohjatekstiä on käytetty, mutta sitä ei ole kaikin osin ymmärretty tai sitä on käytetty referoiden tai kovin yksipuolisesti.	Sisältö on rajoittunutta tai pää- ja sivuasioiden suhteet ovat vinossa. Jäsentelyssä on ongelmia. Teksti on paikoin epäsidosteista.	Sanasto on yksipuolista. Jonkin verran toistuvia virheitä perusrakenteissa.

57, 55, 53, 50 pistettä Välttävä	Viesti välittyy epäselvästi. Teksti on verrattain hankalaa luetta- vaa. Merkitys ei välity kaikissa kohdissa.	Tehtävänannon noudattami- sessa on vaikeuksia: kirjoittaja on voinut tulkita tehtävänantoa osittain väärin, jättänyt pohja- tekstin hyödyntämättä tai on ymmärtänyt sen suurelta osin väärin.	Sisällön ainekset ovat niukat. Rakenne on pirstaleinen. Asioi- den väliset yhteydet ilmenevät heikosti.	Sanasto on suppeaa. Paljon systemaattisia virheitä.
47, 45, 43, 40 pistettä Heikko	Viesti välittyy heikosti. Teksti on vaikealukuista. Merkitys jää monin paikoin epäselväksi.	Tehtävänanto täytty heikosti. Pohjatekstiä ei ole käytetty tai se on ymmärretty kokonaan väärin.	Sisällön ainekset ovat varsin vähäiset. Tekstikokonaisuus on hajanaainen.	Sanasto on erittäin suppeaa tai virheellistä. Kielen hallinta on heikkoa. Monenlaisia virheitä on paljon.
35, 30, 25, 20 pistettä Erittäin heikko	Kirjoittaja ei juuri pysty välittä- mään viestiä. Tekstiä on erittäin vaikea lukea.	Tuotos ei juuri liity tehtävänan- toon. Suoritus on vain irrallisia lauseita tai yksittäinen kappale.	Sisällön ainekset ovat lähes olemattomat. Tekstissä ei ole rakennetta, eivätkä asioiden väliset yhteydet ilmene.	Kielen hallinta on erittäin heik- koa. Sanasto on alkeellista.
15, 10, 5, 0 pistettä	Kirjoittaja ei pysty välittämään viestiä.	Tehtävänantoa ei ole noudatettu tai tehtävää ei ole suoritettu. Pohjatekstiä ei ole ymmärretty tai se on kopioitu omaksi suori- tukseksi.	Tekstissä ei ole juuri lainkaan sisältöä eikä rakennetta.	Ilmaisuvaranto on alkeellista. Kieli on lähes täysin virheellistä.

YLIOPPILASTUTKINTOLAUTAKUNTA

2019